

Sikeres oktatási és nevelési utak

AJÁNLÁSOK AZ ÁTMENETEK SZERVEZÉSÉHEZ

1. RÉSZ:

Óvodából az iskolába

1

Magyarországi Németek
Országos Önkormányzata

GOETHE
INSTITUT

Magyarországi Német
Pedagógiai Intézet

Tartalom

Bevezető	2
1. Az óvodák és az általános iskola közötti együttműködés alapjai	4
2. Az együttműködés elemei	10
2.1. Együttműködési szerződés	10
2.2. Javaslatok közös tevékenységekre	11
2.2.1. Alkalmak a szülők bevonására	12
2.2.2. Óvodai tevékenységek	14
2.2.3. Iskolai tevékenységek	15
2.2.4. Tanításon kívüli közös tevékenységek	19
2.2.5. Az átmenet szervezése	20

Bevezető

A magyarországi németek nevelési, oktatási és közművelődési programjának, a „Gyökerek és szárnyak” kiadványnak a 3. és 4. pontja felvázolja, hogyan kellene ezt az oktatási rendszert úgy átformálni, hogy az a kisebbséghez tartozóknak optimális képzési lehetőségeket kínáljon. Ennek feltétele egyrészt a „mindenki számára elérhető és átjárható képzési formákhoz való jog,”¹ tehát az oktatási szinteknek megfelelő kínálat biztosítása. Másrészt pedig, ehhez kapcsolódóan, fontos a tartalmi minőség követelménye, amihez nem utolsó sorban „a szintek illeszkedési pontjain (...) a pedagógus munkatársak együttműködésére és a tantervi szabályozások összehangolására van szükség.”² Azaz még konkrétabban: „A nevelési programokat, tanterveket, tankönyvcsaládokat

az egész oktatási rendszer követelményeinek és optimális teljesítőképességének figyelembevételével kell tervezni és fejleszteni.”³

A képzési szintek közötti átmenetet tehát úgy kell alakítani, hogy az a gyerekek és fiatalok számára zökkenőmentes, a szintek illeszkedési pontjainál optimálisan összehangolt képzési folyamat legyen.⁴

Az egyik képzési szintről a másikra való átmenetet először az óvoda – iskola közti váltáskor élik át a gyerekek. Ez az átmenet azért nem könnyű a gyermek számára, mert az óvoda és az iskola szociális rendszerének egyértelműen eltérőek a szabályai és követelményei, vagyis a gyermeknek fel kell adnia a megszokott helyekhez, személyekhez, folyamatokhoz, tevékenységekhez fűződő kötődését. Az átlépéssel járó próbatételek tehát magában a képzési rendszer felépítésében és struktúrájában gyökereznek, és az ebből adódó következményeknek a terhét nemcsak a gyerekek kell viselni, hanem az érintett intézmények is felelősek érte. A váltás sikere ezért nem csupán a gyerek személyes rátermettségének a kérdése, hanem azon is múlik, hogy az érintett intézmények – az óvoda és az iskola – hogyan kezelik ezt az átmeneti helyzetet. Csupán a két intézmény szoros együttműködése, azaz a szakmai tevékenységek közösen lefektetett pedagógiai alapelvei és a gyerekek számára a váltást megkönnyítő, közösen hozott intézkedések eredményezhetnek egy minőségi váltási folyamatot.

A zökkenőmentes szellemi fejlődés – függetlenül a gyermekért vagy fiatalkorúért érzett felelősségtől – művelődéspolitikai szükségszerűség, mivel ez a minőség mutatója. Nemcsak az egyes képzési intézményeknek, hanem a képzési rendszer egészének megfelelő minőségi színvonalúnak kell lennie. Ezért kell különös gondossággal alakítani az átmenetet egyik képzési szintről a következőbe, egyik képzési típusból a másikba. Ehhez alapvető követelmény a magyarországi német oktatási, képzési és közművelődési intézmények szabályozott együttműködése.

A következő segédanyag az együttműködés megtervezéséhez ad ajánlásokat az óvodák és iskolák számára.

¹ Gyökerek és szárnyak – A magyarországi németek nevelési, oktatási és közművelődési programja. Kiadta: Magyarországi Németek Országos Önkormányzata, Budapest 2010; 3. pont, 10. o.

² Gyökerek és szárnyak – A magyarországi németek nevelési, oktatási és közművelődési programja. Kiadta: Magyarországi Németek Országos Önkormányzata, Budapest 2010; 4. pont, 12. o.

³ Uo.

⁴ Vö.: A magyar oktatásügy középtávú fejlesztési terve és programja. Kiadta: Magyarországi Németek Országos Önkormányzata, Budapest 2011; 3. célkitűzés

Az óvodák és az általános iskola közötti együttműködés alapjai

Az óvodák és az általános iskola közötti együttműködés gondolata valószínűleg azoknál az intézményeknél vetődik fel leginkább, amelyek valamilyen oknál fogva – akárcsak a térbeli közelségük miatt – már kapcsolatban állnak egymással. De nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy a valódi kooperáció lényegesen többet jelent a csupán technikai, adminisztratív szintű, véletlenszerű munkakapcsolatoknál. Az együttműködés a résztvevő intézmények viszonyát alapjaiban és több szinten változtatja meg, mivel közvetlen hatást gyakorol a mindennapi szakmai munka szervezési és mindenekelőtt pedagógiai vonatkozásaira.

Mindezt az együttműködés során elérendő, alább megfogalmazott három fő célkitűzés segít megvilágítani:

- 1.** Az óvodások számára zökkenőmentes átmenet biztosítása az általános iskolába.
- 2.** Közös pedagógiai alapelvek megfogalmazása az óvónők és a tanítók szakmai tevékenységéhez.
- 3.** A szülők számára az óvoda és az iskola közti együttműködés előnyeinek hangsúlyozása, és ezáltal pozitív befolyásolásuk abban, hogy melyik óvodát, illetve vele kooperáló iskolát válasszák.

Világos, hogy a harmadikként megfogalmazott cél csak az 1. és a 2. pontban foglaltak magas színvonalú megvalósítása mellett érhető el, és hogy csak a másodikként említett cél eredményeképpen valósulhat meg az első.

Ahhoz, hogy egy iskola és egy óvoda együttműködéséhez hosszú távon is megfelelő alapokat teremtsünk, fontos rögzíteni, hogy szakmailag milyen a megítélése a kooperáló intézményeknek, és milyen közös terveik vannak a jövőre vonatkozóan. A kiindulási helyzet tisztázásához az alábbi kérdésekből érdemes kiindulni:

- 1.** Milyen tempóban közvetítődnek a nyelvi és nemzetiségi tartalmak?
- 2.** Milyen anyagokkal és mely módszerekkel dolgozik az óvoda az utolsó és az iskola az első évben?
- 3.** Milyen pedagógiai nézeteket vall az óvoda és az iskola?

A 3. kérdés megválaszolása különösen mélyreható vizsgálatot igényel. Fennáll ugyanis a veszély, hogy az együttműködésre készülő intézmények kellő átgondolás és kritika nélkül olyan közkedvelt jelzőket használnak, mint „gyerekközpontú” vagy „játékos”, anélkül, hogy tudatosítanák, mit értenek konkrétan ezalatt, és hogy megállják-e a helyüket az adott értelmezések a szaktudomány álláspontját figyelembe vevő, alapos elemzések után is. Egy tartalmi együttműködés előfeltétele és egyben első eredménye is tehát a közös pedagógiai szemlélet megfogalmazása, illetve a módszerek és anyagok összehangolása.

Ezért a közösen kidolgozott pedagógiai alapelvek az együttműködési szerződés fontos részét képezik, míg annak megvitatására és eldöntésére, hogy mely módszerek és anyagok kerüljenek felhasználásra, az éves munkatervek összeállításakor kerül sor.

Egy a minőségi elvárásoknak megfelelni képes együttműködés tehát részben a professzionális pedagógiai tevékenység alapjainak tisztázását és folyamatos továbbfejlesztését jelenti, de az együttműködést szolgáló intézkedések megvalósítása során előjönnek olyan további tényezők is, amelyeket nem szabad figyelmen kívül hagyni.

A sikeres együttműködéshez ugyanis szem előtt kell tartani, hogy milyen célcsoportot fog érinteni, és az egész tervezést úgy kell alakítani, hogy a megvalósult projekt bizonyíthatóan pozitív hatással legyen minden résztvevőre. Ezért az együttműködés tervezésekor és az éves munkaterv összeállításakor a következő célcsoportokat kell figyelembe venni:

- óvodások
- iskolások
- óvónők
- tanítók
- szülők (óvoda)
- szülők (iskola)

Az intézkedések célja:

- erősíteni az iskolába kerülő óvodások bizalmát és várakozását az iskola iránt, csökkenteni az új életszakasz előtt fellépő esetleges bizonytalanság- és félelemérzést.
- az együttműködési eljárásokba bevonva erősíteni a kisiskolások önbizalmát és önértékelését, hogy az óvodásokkal való találkozások alkalmával pozitív képet közvetítsenek az iskoláról.
- arra ösztönözni az óvónőket, hogy közös pedagógiai programot dolgozzanak ki az alsós tanítókkal, és a napi munkájuk során közös célnak tekintsék, hogy az óvodások zökkenőmentesen lépjenek át az általános iskolába – mindezt anélkül, hogy hátrányt szenvednének a specifikusan óvodai pedagógiai feladatok.
- arra ösztönözni az elsős tanítókat, hogy közös pedagógiai programot dolgozzanak ki az óvónőkkel, és az átmenet optimalizálásának köszönhetően lehetőséget biztosítani számukra, hogy idejekorán és alaposan megismerhessék a leendő tanítványokat, és ezáltal a gyerekek személyiségére szabottan tervezhessék meg a tanévet.
- az óvodások szülei számára átláthatóvá tenni az együttműködési intézkedéseket és bevonni őket az egyes tevékenységekbe, ezáltal biztosítva őket arról, hogy gyermekeik az iskolába való átlépést valóban akadály- és stresszmentesen élik meg, és ebben ők maguk is támogatólag közreműködhetnek; és így az iskolaválasztásnál megalapozott döntést hozhatnak a kooperáló nemzetiségű általános iskola mellett.
- megteremteni a lehetőséget az első osztályos gyermekek szülei számára, hogy mind az óvodával, mind az általános iskolával kapcsolatos észrevételeiket visszajelezhessék az intézmények munkatársai és az utolsó éves óvodások szülei felé egyaránt.

A fentiekből következik, hogy egy együttműködés kezdete és további alakulása során is biztosítani kell bizonyos munkafolyamatok elvégzését, amelyekkel az együttműködés minősége szavatolható. Ezek a következők:

- rendszeres konzultációk és egyeztetések a résztvevő intézmények vezetői között
- az oktatási terv, a munkaterv, a programok és intézkedések ismertetése és egymással történő rendszeres megosztása, a tapasztalatok és ismeretek cseréje a módszerek és az anyagok egyeztetése céljából
- a közös pedagógiai koncepció megerősítésére szolgáló közös továbbképzések
- kölcsönös hospitációk a kollégák között
- az együttműködési tevékenységek közös előkészítése, figyelembe véve, hogy ezek még a gyerekek számára otthonos óvodai keretek között kezdődnek, és csak idővel helyeződik át a hangsúly az iskolára. A közös tevékenységek nemcsak az óvodáskorúaknak szervezett eseményeket jelentik, hanem azokat a programokat is, amelyeket az óvodán és iskolán kívül közösen szerveznek a gyerekek számára. Az együttműködési tevékenységeket az éves munkaterv rögzíti, mely része az intézmények együttműködési szerződésének.
- a munka rendszeres, közös értékelése

Az együttműködés keretét egy két részből álló együttműködési szerződés képezi, mely első részében a kooperáció alapjait és céljait tartalmazza, második részében pedig az adott tanévre érvényes – a konkrét közös tevékenységeket tartalmazó – munkatervet rögzíti.

Az együttműködés elemei

2.1 Együttműködési szerződés

Minden együttműködés alapja egy – az érintett intézmények közötti – írásban rögzített együttműködési szerződés, amelynek a következő részeket kell magába foglalnia.

Az első részben rögzíti az általános alapelveket és szerződési feltételeket. Ide tartoznak:

1. A szerződő intézmények adatai (az intézmények neve, címe és a mindenkori megbízott képviselő neve)
2. Az általános szerződési feltételek (felvázolva a közös pedagógiai alapelveket) továbbá az együttműködés céljai
3. Az együttműködési szerződés időtartama. Az időtartam akár több évet is magába foglalhat.
4. Az időközi és a záró értékelések módja és időpontjai.

A második rész tartalmazza a mindenkori óvodai illetve iskolai tanévre vonatkozó – a közös tevékenységeket tartalmazó – munkatervet. Ez a következőképpen épül fel:

1. A résztvevő intézményvezetők találkozóinak időpontjai
2. A közös tevékenységek. Minden körülményt meg kell nevezni: tárgy, hely, idő, résztvevők és a tevékenység lebonyolításáért felelős személy(ek).
3. Közös továbbképzések: témák és időpontok

Az együttműködési szerződés két nyelven (németül és magyarul) készül.

2.2 Javaslatok közös tevékenységekre

Az alábbiakban az együttműködés lehetséges elemeiről lesz szó, amelyekből a szerződő partnerek választják ki, hogy melyeket akarják bevenni az éves programjukba. A javaslatok listája tehát segítség egy éves munkaterv kidolgozásához. A lista nem végleges, tetszőlegesen kiegészíthető újabb ötletekkel, és arra próbál ösztönözni, hogy a munkaterv kidolgozói megtalálják és adott esetben az egyéni igényeikhez szabják a megfelelő tevékenységi formákat. A válogatás és a konkrét intézkedések indoklása az 1. pontba foglalt „Az óvodák és az általános iskolák közötti együttműködés alapjai”-ból következik, különös tekintettel a megfogalmazott célkitűzésekre, célcsoportokra és folyamatokra. Az egyes tevékenységek és az éves program eredményességét

rendszeres időközönként ellenőrizni kell. A felülvizsgálatok tapasztalatait a következő éves munkaterv összeállításakor figyelembe kell venni, esetleg az együttműködési szerződés megváltoztatására is szükség lehet.

A tevékenység és a jelzett célcsoport alapján minden egyes esetben meg kell határozni, melyik nyelvet használjuk, igyekezve előnyben részesíteni a német nyelvet.

2.2.1 Alkalmak a szülők bevonására

Szülői értekezletek

Egy sikeres együttműködés és következőképp az óvodából iskolába való zökkenőmentes átmenet elengedhetetlen részei a szülői értekezletek. Az utolsó óvodai év és az első iskolai tanév szülői értekezletein az óvónőknek és az elsős tanítóknak egyaránt részt kell venniük, kivéve, ha a szülői értekezlet kizárólag az egyik intézmény szervezési ügyeit érinti. Fontos úgy alakítani a szülői értekezleteket, hogy azok nyitott, megértést sugalló atmoszférájukkal alkalmasak legyenek az információ-, vélemény- és tapasztalatcserére. Ezért kell az utolsó óvodai év első szülői értekezletét felhasználni arra, hogy informáljuk a szülőket az együttműködési projekt formájáról és tartalmáról, és bevonjuk őket az átmenet alakításába (éves naptár). Az iskola alkalmat kap a bemutatkozásra és programjának az ismertetésére, és a szülők maguk is kipróbálhatják az általános iskolai anyagokat. Az év további részében tarthatunk egy szülői értekezletet az általános iskolában is. Az első elsősztályos szülői értekezlet egyben a visszajelzés alkalmaként

is szolgál: a szülők és a gyerekek értékelik az óvodás időszakot, különös tekintettel az együttműködés jegyében zajló utolsó évre, megfogalmazzák a kívánságaikat és javaslataikat akár az óvoda, akár az iskola felé. Ezek a visszajelzések és javaslatok fontos adalékok jelentenek az együttműködés kiértékelése során.

Éves naptár

Az együttműködési megállapodás éves munkatervének alapján ajánlatos az óvodások szülei számára is összeállítani egy éves tervet, amelyben minden olyan esemény és program szerepel, amelyeken az ő gyermekeik is részt vesznek. Ez az éves terv teremti meg az átláthatóságot, vagyis informálja a szülőket az óvodából az iskolába való átmenet konkrét lépéseiről. Ezenkívül az egész évre vonatkozó áttekintő naptár segítség is a családoknak. Az átmenetet segítő tevékenységek, programok adataiból egyértelműen ki kell derülnie, milyen tevékenységről van szó, hol és mikor történik, és adott esetben ki az a felelős személy, akinél érdeklődhetnek a szülők. Az éves naptárban különösen azokat a rendezvényeket kell kiemelni, amelyekre a szülők is meghívást kapnak.

Mielőtt szétosztanánk a szülőknek, az éves naptár elkészítésébe és díszítésébe az óvodában maguk a gyerekek is becsapatlanak.

Nyílt nap

Jó alkalom az óvodások szülei számára az általános iskolai nyílt nap, hogy behatóbban megismerhessék az iskolát és az ott zajló pedagógiai munkát. Fontos elv a nyílt nappal kapcsolatban, hogy a szülők sokoldalú képet kapjanak az iskoláról, és ne csak információk révén, hanem az aktív részvételüknek köszönhetően: például a gyerekekkel közös kézműves foglalkozások vagy játékok során, vagy akár a pedagógusokkal és más óvoda vagy első-, második osztályos gyerekek szüleivel folytatott beszélgetések

alkalmával, pl. „kávéház” formájában. Ezenkívül egyéb szórakozási lehetőségek, pl. a gyerekek kisebb előadásai is részei lehetnek a programnak. Különösen hasznos, ha a nyílt napon bemutatásra kerülhetnek olyan munkák is, amelyeket az óvodások az iskolalátogatások során készítettek, pl. egy közös projekt keretében az elsősökkel, másodikosokkal, vagy egy közös foglalkozás alatt, illetve más iskolai alkotótévénységek során.

Szülői találkozók

„Kávéház” vagy „törzsasztal” keretében összejöhettek az óvodások és a kisiskolások szülei, hogy kötetlen formában kicserélhessék az óvodával és az általános iskolával kapcsolatos tapasztalataikat. Fontos, hogy azok az óvónők és elsős tanítók, akik részt vesznek ezeken a találkozókön, ne legyenek központi

szereplők, ne változtassák szülői értekezletté a találkozót, hanem a csoportba beolvadva a visszajelzések és a további együttműködési javaslatok lehetőségeként éljék meg az összejöveteleket.

2.2.2 Óvodai tevékenységek

Iskolások látogatásai az óvodában

Az iskolások mesélnek pl. az iskolai hétköznapokról, bemutatják a könyveiket, füzeteket és saját készítésű alkotásaikat. Irányításukkal akár az óvodások is elkészíthetnek egyszerűbb tárgyakat.

További lehetőségek: az iskolások egy kisebb műsort adnak elő (jelenetet, zenét, néptáncot), amibe bevonják az óvodásokat is.

Olvasás

A felolvasásban részt venni kívánó kisiskolások választanak maguknak az óvónénik és a tanító nénik által összeállított könyves kosárból egy képeskönyvet. A tanítási órák során felkészülnek a könnyű szövegek olvasására. A kisiskolások által tartott felolvasás az óvodában egyidejűleg több kiscsoportban történhet. Az óvodásokat is lehet aktivizálni, pl. továbbmesélhetik a történeteket, képet rajzolhatnak hozzá vagy eljátszhatják a hallottakat.

Írás

Az írásra jó alkalmat szolgáltat a karácsony előtti időszak: az óvodások karácsonyi kívánságlistáinak összeállításában nyújthatnak segítséget az általános iskolások. Ezt az írástevékenységet a tanítási órák során elő kell készíteni, össze lehet kötni például az iskolások saját kívánságlistájának elkészítésével. A kívánságcédulákat aztán az iskolások írják meg az óvodában, és az óvodások rajzaikkal díszíthetik őket.

2.2.3 Iskolai tevékenységek

2.2.3.1 Játék- és tanulási javaslatok óvodások számára az iskolában

Iskola-rally

A rally eredetileg olyan versengést jelent az autó-motorsportban, melynek során az egyes értékelési helyeken – ahova a versenyzők nyílt utcákon jutnak el - pontokat kell gyűjteni. Tehát nem az a lényeg, hogy ki a leggyorsabb, hanem hogy ki oldja meg a lehető legsikeresebben a feladatokat.

Ezt az alapelvet olyan tevékenységre is fel lehet használni, melynek során megismertetünk a gyerekekkel egy új környezetet. A rally célja, hogy játékos formában megszüntesse a gyerekeknek az iskolától való félelmét. Mint a motorsport-rallynál, itt sem egyedül kell felfedezőútra indulnia a gyerekeknek, hanem két-háromfős kiscsoportokban. Az iskola adottságaitól függően kell megállapítani, hogy hol legyenek az állomások és mik legyenek a feladatok. A fő kérdés tehát: mit mutassunk meg a gyerekeknek, és a jövőre nézve milyen információra van szükségük ezzel az állomással kapcsolatban. A feladatok legyenek cselekvésorientáltak, vagyis a gyerekek tegyenek valamit a megoldás érdekében. A feladat teljesítése az állomáshelyeken a menetlevélen lesz igazolva. Hogy a csoportok az épületben és az iskola területén ne tévedjenek el, vagy vizuális jelekre van szükség, vagy az

óvodásokat helyes irányba terelgető „útjelzőkre” az első-második osztályosok közül. A gyerekek terhelhetőségének megfelelően az iskola-rally legyen időben behatárolt, és ne legyen állomáshelyekkel telezsúfolt.

Német-rally

Az iskola-rally analógiájára készített német-rally során lehetőséget adunk az óvodásoknak, hogy egy időben behatárolt délutánon a játékosságot és az élményszerzést előtérbe állítva sokrétű benyomást kapjanak a német nyelvről. Ennél a rallynál sem ajánlott az egyéni munka, ehelyett az állomáshelyek száma és az óvodáscsoportok nagysága alapján kétfős csapatokat vagy kiscsoportokat ajánlatos kialakítani. A különböző állomáshelyek feladatai között lehetnek nyelvi játékok, gyermekjátékok vagy vizuális, auditív ill. haptikus tapasztalatokra épülő, a német nyelvhez kötődő, könnyen megoldható feladatok is. Az óvónők és a tanítók közösen dolgozzák ki a – lehetőség szerint egy nagy helyiségben, pl. sportsarnokban, aulában vagy egy nagyobb tanteremben elhelyezett – állomások feladatait. Az egyes állomáshelyek felügyeletét első- és második osztályos tanulók is

vállalhatják, és rájuk bízhatjuk menetlevelek kitérését is. Az iskolások elmagyarázzák az adott feladatot, szükség esetén segítséget nyújtanak, és a menetlevélén igazolják a feladat elvégzését. Az óvónők és tanítónők, figyelve az óvodásokat az egyes állomáshelyeken, értékes információkat szerezhetnek a gyerekek munkához való hozzáállásáról és szociális viselkedésükről.

Német délutánok

Az óvodások számára szervezett német délutánok ajánlatai is játékosak, cselekvésorientáltak és minden érzékszervet megmozgatnak. Mivel ezek – ellentétben a német rallyval – hosszabb időtartamra tervezhetőek, úgy alakíthatóak, hogy egymásra épüljenek és magukba foglaljanak minden olyan szociális- és munkaformát, amik az alsó tagozatban előkerülnek. A német délutánokat az óvónők és a tanítónők együtt tervezik meg és együtt vezetik. A német délutánok lebonyolításához nincs szükség nagyobb térre, elegendő egy normál méretű tanterem. A német rallyhoz hasonlóan, ha állomáshelyeket alakítunk ki, segítségként beállíthatunk első- vagy második osztályos kisiskolásokat.

Iskolai előkészítő kurzus

Az együttműködés keretében kiegészítő német nyelvtanulási lehetőségként felajánlhatunk egy iskolai előkészítő tanfolyamot is. Ezt az óvónő és a tanítónő együtt készíti elő és együtt vezeti. Mivel ehhez kaphatóak kész csomagok, az előkészítés sem időben, sem tartalmában nem igényel sok ráfordítást.

2.2.3.2 Óvodások és kisiskolások közös tanítása

Ismerkedési napok vagy ismerkedési hét

Az óvodások és az elsőosztályosok közös iskolai tanításának célja, hogy egy közös tananyagot tanulóközpontúan, együttműködve dolgozzanak fel. Ehhez fejlettségének és teljesítőképességének megfelelően úgy kell bevonni minden gyereket, hogy érezze, ő is hozzájárult a tanulás közösen kivívott sikeréhez. A tanítás során tehát figyelembe kell venni a gyerekek személyiségét és fejlettségi szintjét, a didaktikai és módszertani tervezéskor ugyanis ez lesz a belső differenciálás eszköze. A differenciáláshoz tekintettel kell lenni a különböző tanulási típusokra, ennek alapján különbözőképpen közelíthetjük meg a tananyagot. Differenciálni kell a feladat-meghatározást,

illetve a megoldandó feladatok mennyiségét illetően is. Ugyanilyen gondossággal kell eljárni a kiválasztandó szociális- és munkaformák esetében is.

Egy olyan tanítási módszer, amely mindenki számára az elsajátításnak ugyanazt az útját kínálja, minden bizonnyal csődöt mondana és demotiváló lenne az óvodások számára. A differenciált oktatás nem kevés tudatos tervezést és előkészítést igényel, és előfeltétele a résztvevő gyerekek személyiségének ismerete. Ezért a tervezés és lebonyolítás az óvónő és a tanítónő közös feladata. Egy sikeres óra minden gyereknél serkenti az érdeklődést és motivációt az adott tárggyal és általában az iskolai tanulásban való részvétellel kapcsolatban.

Projektek

Az óvodások és a kisiskolások számára készített közös projektek azért különösen alkalmasak az együttműködésre, mert átfogó, kompetenciaalapú kooperatív tanulási módszeren alapulnak. Szűkebb értelemben a projektmunka egy projektcsoport

önálló témaválasztását és a téma önálló feldolgozását jelenti, vagyis a tanulók maguk tervezik az egész folyamatot, oldják meg a feladatokat, maguk hozzák létre és mutatják be a művet, majd egymás között értékelik ki. Egy projekt ilyen szintű megvalósítása azonban nem szabad, hogy az óvodában és az alsó tagozatban is elvárás legyen. Mivel a projekt témáknak pedagógiai is értékesnek és hasznosnak kell lenniük, ajánlatos az óvodások és elsősztályosok esetében tematikai és módszertani előválogatással behatárolni a lehetőségeket. De még ha az óvónők és tanítónők „ajánlják” is a projekt témákat, és tanácsadó-támogató szerepet töltenek is be, biztosítani kell, hogy a gyerekek az életkorukhoz mérten minél inkább kivegyék részüket a tervezésből és a lehető legnagyobb önállósággal dolgozzanak a projektek lebonyolításában. Máskülönből elvesznek a projektmunka különleges pedagógiai értékei, mint például az együttes döntéshozatal, a tapasztalatszerzésből fakadó tanulás, a cselekvésorientáltság, az önállóság és az átfogó kompetenciafejlesztés. Ezért a projekt témákat mindig a résztvevő óvodás és iskolás gyerekekkel közösen kell kiválasztani, és a projektet magát is – amennyire lehetséges - az ő ötleteik alapján kell lebonyolítani.

2.2.4 Tanításon kívüli közös tevékenységek

Az együttműködés keretében az éves munka tervezésekor figyelni kell arra, hogy lehetőleg sok közös óvodai és iskolai tevékenységre kerüljön sor. Az óvodán és iskolán kívüli lehetőségek sokfélék lehetnek, példaként itt csak néhány alkalmat említünk:

- közös ünnepek (húsvét, karácsony, adventi vásár)
- közös kézművesnapok az ünnepek előtt
- nemzetiségi napok

- múzeumlátogatások
- mozi- és színházlátogatás
- túrák, kirándulások
- sportrendezvények

Ezeknél a tevékenységi formáknál mindig érdemes átgondolni, hogy lehetséges-e a szülők bevonása, például az ünnepek előtti közös kézműves délutánokon.

2.2.5 Az átmenet szervezése

2.2.5.1 Dokumentálási lehetőségek

Visszacsatolás

Az óvoda és az iskolák közötti együttműködés minősége azon mérhető, hogy a gyerekek egyes saját tevékenységeiket milyen mértékben találják pozitívnak, ösztönzőnek és bátorítóknak. Ezért szükséges, hogy az

együttműködő intézmények és azok munkatársai a gyerekek egyéni és dokumentálható visszajelzései segítségével átláthatóvá tegyék, mely együttműködési tevékenység volt a gyerekek körében a legsikeresebb. A visszajelzések érdekében kérjük meg a gyerekeket, hogy mindegyik tevékenység után rajzoljanak otthon az adott eseményhez egy képet. A szülőket pedig arra biztatjuk, hogy beszéljék meg a gyerekükkel, hogy érezte magát az adott tevékenység során. A gyerek arra vonatkozó szóbeli visszajelzéseit, hogy mi tetszett neki különösen, hol érezte magát bizonytalanak, esetleg hol ütközött problémába, a szülő a kép hátoldalára vagy a kép szélén lévő szövegmezőbe írhatja. Előtte azonban tisztázni kell a szülővel, hogy lehetőleg a gyerekük visszajelzését írják le, és ne a saját interpretációjuk és véleményük kerüljön előtérbe. A visszajelzésekkel ellátott képeket az óvodában gyűjtik össze a „Fontos események könyvében”. Ezek fontos részei az együttműködési program kiértékelésének, és arra szolgálnak, hogy az esetlegesen felmerülő problémákra időben reagálni lehessen, ill. arra is, hogy a következő év programját már ennek megfelelően alakítsuk.

Portfólió

A portfólió az utóbbi években Magyarországon is egyre gyakrabban kerül előtérbe a pedagógiai eszmecsere és gyakorlat szintjén is, bár még nem minden képzési szinten terjedt el. A portfólió pozitív értékelésének oka abban rejlik, hogy a reprezentatív munkák kapcsán remekül dokumentálják, és így jól láthatóvá teszik az egyes gyerekek egyéni fejlődését. A portfóliók nemcsak az óvónőknek és tanítóknak segítenek tudatosabban követni a gyermek egyéni képességeinek fejlődését, hanem előnyösek, fontosak a szülőkkel való együttműködés során is, mivel ezáltal ők is figyelemmel kísérhetik a gyermek egyéni tanulását és fejlődését. Végül, a portfólió a gyerekek számára sem lebecsülendő eszköz ahhoz, hogy a saját fejlődésükön elgondolkodjanak.

Óvodákban és alsó tagozatokon a portfólió egyszerűbb esetben egy mappa, amelybe a gyerek jól sikerült munkáit gyűjtik. Hogy mi kerüljön a portfólióba, a gyerek döntése is. A portfólió technikailag igényesebb változata a munkák és tevékenységek gyűjteménye elektronikus formában, melynek előnye, hogy ebben helyet kaphatnak a szóbeli vagy színeszi produkciók is.

Rövid személyleírás

Az utolsó óvodai év vége felé közösen a gyerekekkel, a szülőkkel és az óvónővel készülhet egy „Steckbrief”, azaz rövid leírás, amely vázlatosan bemutatja a gyerek pozitív tulajdonságait. Fontos, hogy ebben a leírásban valóban csak pozitív tulajdonságok szerepeljenek. Ez nemcsak az általános iskolai tanító számára szolgál kiegészítő információként a gyerek ön- és mások általi értékeléséről, hanem arra is felhasználható lesz, hogy a gyerekek az első tanítási napokon az új osztályban ennek segítségével mutakozhassanak be.

2.2.5.2: Záró beszélgetés

Az óvodáskor végét zárhatja egy beszélgetés, amit az óvónő folytat minden gyermekkel a szülők és az elsős tanító jelenlétében. Ebben a beszélgetésben értékeli a gyerek teljesítményét, egyéni erősségeit és gyengéit. Ezt a záró értékelést az óvónő egy levélben rögzíti, amit a záró beszélgetéskor felolvas, majd átad a gyermeknek. A záró beszélgetés helyszínét (óvoda vagy iskola) a munkatervben rögzíteni kell.

2.2.5.3: Iskolakezdés

Közös iskolakezdés

A gyerek számára az általános iskolai tanévnyitó ünnepély jelenti a pozitív érzelmi tetőpontot. A szülőkből álló közönség előtt az óvónők elbúcsúztatják a gyerekeket, és odakísérik őket az elsős tanítókhoz.

Patronálás az általános iskolában

Már a különböző általános iskolai együttműködési tevékenységek során rámutattunk arra, hogy az óvodásoknak az elsős-másodikos iskolások is gondját viselhetik. Ezen túlmenően azonban ajánlatos még minden hajdani óvoda mellé – az első iskolai évben – a másodikosok közül egy patronust is állítani. Az ő feladata, hogy segítse a kiselsőst az iskolában való tájékozódásban, és mellette álljon, ha kisebb nehézségek adódnak. A következő évben a most patronáltak másodikosként átveszik ezt a feladatot, és mint patronusok, ők segítik a jövőbeni korosztály beilleszkedését. Ez az akció nem csupán nagy segítség az iskolát kezdőknek, hanem jelentős mértékben hozzájárul a gyerekek szociális kompetenciájának fejlesztéséhez is. Így valóságos szituációban tanulhatják meg a gyerekek, hogyan kell egymásért felelősséget vállalni.

Impresszum

Sikeres oktatási és nevelési utak

Ajánlások az átmenetek szervezéséhez

1. rész: Óvodából az iskolába

Szerzők:

Bischofné Blandl Mária
Fáth Éva
Győriné Meiszter Katalin
Hidasiné Volk Andrea
Rainer Paul
Nichterné Ruppert Kinga

Fordítás

Tantos Edit

Tervezés:

Virth Péter

Kiadó:

Magyarországi Németek Országos Önkormányzata

GOETHE
INSTITUT Goethe-Intézet Budapest

Magyarországi Német Pedagógiai Intézet

Első változat,
Budapest 2012

Külön köszönet a „Thüringer Institut für Lehrerfortbildung, Lehrplanentwicklung und Medien” intézetnek a projekthez nyújtott támogatásért.